

Kierowca autobusu

833101

Inna nazwa zawodu: szofer

Zadania i czynności

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

Zawód kierowcy polega na prowadzeniu różnego rodzaju pojazdów, które służą do transportu ludzi i towarów na duże i małe odległości. Bez względu na typ pojazdu w pracy każdego kierowcy występują zadania i czynności, które są charakterystyczne dla tego zawodu. Przed wyruszeniem w trasę kierowca musi przygotować samochód do jazdy. Jego obowiązkiem jest sprawdzenie stanu technicznego podstawowych elementów pojazdu odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ruchu drogowego. Kierowca powinien sprawdzić poziom oleju, płynu hamulcowego, płynu chłodzącego, poziom płynu w spryskiwaczach, działanie sygnału dźwiękowego, działanie świateł zewnętrznych. Na bezpieczeństwo jazdy ma także wpływ właściwe ustawienie fotela, lusterek i zagłówków. W czasie jazdy obowiązkiem kierowcy jest dbanie o bezpieczeństwo własne, przewożonych pasażerów i towarów oraz innych użytkowników drogi. Kierowca musi przestrzegać także godzin pracy i przerw zgodnie z przepisami o czasie pracy kierowcy. Po zakończeniu jazdy kierowca zgłasza ewentualne usterki dyspozytorowi, prowadzi dokumentację jazdy, ma obowiązek stałego utrzymywania estetyki swojego pojazdu. Kierowca odpowiedzialny jest także za zabezpieczanie pojazdu przed kradzieżą, uruchomieniem lub użyciem przez osoby niepowołane. Zmniejszenie ryzyka kradzieży powodują między innymi następujące czynności zabezpieczające: korzystanie z dobrze oświetlonych parkingów strzeżonych, używanie alarmu, zamykanie samochodu przed wyjściem. Obowiązkiem kierowcy jest także przestrzeganie terminów przeglądów technicznych, gwarancyjnych i okresowych.

Wymienione wyżej zadania wchodzą w zakres obowiązków typowych i charakterystycznych dla tego zawodu. Oprócz tego, to typ pojazdu decyduje o charakterze pracy kierowcy. Kierowca autobusu przewozi ludzi na masową skalę w komunikacji miejskiej czy międzymiastowej. Nie ma on swobody w wyborze trasy. Trasa jest ściśle wytyczona tak samo, jak miejsca przystanków oraz czas, kiedy należy tam przybyć. Kierowca autobusu może sprzedawać bilety pasażerom i ma prawo je kontrolować oraz pomaga osobom wsiadającym i wysiadającym. Kierowca ciężarówki przewozi towary zgodnie ze zleceniem. Nadzoruje także ich załadunek i rozładunek. Wśród kierowców samochodów ciężarowych można wyodrębnić tych, którzy zajmują się rozwożeniem towaru w obrębie jednego miasta, pracujących w transporcie krajowym oraz w przewozach międzynarodowych. Kierowca taksówki przewozi ludzi na zamówienie. Przyjmuje zlecenia telefonicznie z centrali lub bezpośrednio od klienta. Może także na życzenie klienta dokonywać niewielkich zakupów i przewozić je pod wskazany adres lub przewozić przesyłki kurierskie. Dodatkowych czynności poza kierowaniem pojazdem, może wymagać praca kierowców pojazdów specjalnych (wozy straży pożarnej, karetki pogotowia). Kierowca wozu straży pożarnej może bezpośrednio uczestniczyć w akcji gaszenia pożaru, obsługując sprzęt gaśniczy. Jest to możliwe wówczas, gdy posiada także kwalifikacje strażaka. Podobnie kierowca karetki pogotowia, może pomagać lekarzowi czy sanitariuszowi w przenoszeniu chorego. Zdarza się bowiem, że kierowca karetki ma certyfikat ratownika medycznego i w akcji wspomaga aktywnie lekarza.

Kierowca osobisty wozi szefa firmy. Pracując na tym stanowisku trzeba brać pod uwagę dłuższe wyjazdy, wielogodzinne czekanie na wożoną osobę, wykonywanie innych zadań zleconych przez przełożonego. Bardzo wąską kategorię kierowców zawodowych stanowią kierowcy samochodów wyścigowych czy rajdowych. Kierowcy wyścigowi biorą udział w wyścigach na specjalnie wydzielonych, zamkniętych torach. Kierowcy rajdowi uczestniczą w rajdach określonego typu na specjalnie w tym celu przekonstruowanych samochodach seryjnych.

Środowisko pracy

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

ŚRODOWISKO PRACY

Warunki materialne

Miejscem pracy kierowcy jest kabina pojazdu. Warunki pracy kierowcy zależą od typu i stanu technicznego kierowanego pojazdu. Zmienna temperatura, hałas, drgania, spaliny, jazda w korkach, zmienne oświetlenie i konieczność długiego przebywania poza domem, to najbardziej uciążliwe czynniki w tym zawodzie.

Z zawodem związanych jest szereg zagrożeń. Poza potencjalną możliwością uczestniczenia w wypadku drogowym, w przypadku pewnych kategorii kierowców, istnieje dodatkowe zagrożenie dla życia i zdrowia wynikające, na przykład z faktu przewożenia ładunków niebezpiecznych. Długie pozostawanie w pozycji siedzącej może powodować choroby układu kostno-stawowego, drgania mogą powodować zespół wibracyjny, przebywanie w źle ogrzanej kabinie może być przyczyną przeziębień, natomiast hałas naraża na uszkodzenie słuchu. Konieczność wykonywania pracy w dzień i w nocy może doprowadzić do zaburzeń widzenia, praca przy załadunku lub rozładunku towaru może doprowadzić do urazów lub bólów pleców, rąk, ramion.

Warunki społeczne

Praca kierowcy ma charakter indywidualny. Kierowca sam odpowiada za jej sprawny i bezpieczny przebieg. Częstotliwość kontaktów z ludźmi jest uzależniona od rodzaju wykonywanej pracy. W przypadku przewożenia ludzi kontakty są częste i nie uniknione. Podczas transportu towarów kierowca nie ma tak intensywnego kontaktu z ludźmi.

Warunki organizacyjne

Organizacja pracy kierowcy zależy od specyfiki firmy, w której pracuje. Kierowcy transportu miejskiego czy lokalnego pracują w stałych godzinach w systemie zmianowym, również w niedzielę i święta. Kierowcy transportu krajowego i międzynarodowego, pracują w dzień i w nocy, także w dni wolne od pracy. Kierowca taksówki sam decyduje o godzinach pracy. Czas prowadzenia pojazdów jest taki sam dla wszystkich kierowców i wynosi maksymalnie 9 godzin na dobę. Dobowy wymiar czasu pracy, odpoczynku oraz przerw w pracy jest regulowany ustawą o czasie pracy kierowców, która weszła w życie z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Praca kierowcy nie jest bezpośrednio nadzorowana. W dużych firmach osobą nadzorującą pracę kierowcy jest jego bezpośredni przełożony. Wiele firm korzysta z nawigacji GPS, która pozwala pracodawcy dokładnie określić lokalizację pojazdu. W pracy kierowcy dominują czynności rutynowe.

Kierowca ponosi odpowiedzialność za bezpieczeństwo i zdrowie ludzi, finansową za przewożony towar oraz zawodową (istnieje możliwość odbioru prawa wykonywania zawodu, np. po spowodowaniu wypadku). Osobę zatrudnioną na tym stanowisku obowiązuje schludny ubiór lub strój firmowy, czy specjalistyczny.

Wymagania psychologiczne

Ze względu na specyfikę pracy, wymagania psychologiczne w odniesieniu do osoby pracującej na stanowisku kierowcy są bardzo wysokie i różnorodne.

Charakter pracy wymaga od kierowcy szybkiego refleksu, spostrzegawczości, zdolności koncentracji, jak i podzielności uwagi, czy umiejętności śledzenia kilku bodźców jednocześnie. Bardzo przydatna w tym zawodzie jest także umiejętność pracy w warunkach monotonnych oraz wytrzymałość na długotrwały wysiłek, ponieważ kierowanie samochodem przez wiele godzin jest pracą bardzo wyczerpującą. Umiejętność pracy w szybkim tempie, wymagana jest zwłaszcza podczas kierowania pojazdami specjalnymi (straż, pogotowie). Praca w tym zawodzie wymaga również wysokiej odporności emocjonalnej, samokontroli zarówno podczas jazdy, jak i w kontaktach z innymi ludźmi. Osoba na tym stanowisku powinna potrafić nawiązywać kontakty, być przyjacielska i uprzejma w stosunku do innych, szczególnie jeśli pracuje jako taksówkarz lub kierowca autobusu. Cechą pożądaną jest wytrwałość i cierpliwość oraz umiejętność podporządkowania się przepisom. Niezbędna jest odpowiedzialność. Kierowca, bez względu na to, jaki pojazd prowadzi, nie może pozwolić sobie na brawurową jazdę ani na ryzykowne manewry, ponieważ naraża siebie i innych na utratę życia lub zdrowia czy straty materialne (wartość przewożonego towaru jest niekiedy bardzo duża). W zawodzie kierowcy przydatne są zainteresowania techniczne (konieczność naprawy drobnych usterek), umiejętności rachunkowe oraz zainteresowania motoryzacją.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Praca kierowcy należy do średnio lekkich ze względu na obciążenie fizyczne, jednak ze względu na obciążenia psychiczne związane z odpowiedzialnością za bezpieczeństwo przewożonych ludzi lub towarów można uznać ją za ciężką. Dlatego też, osoba pracująca w tym zawodzie powinna odznaczać się wysoką ogólną wydolnością psychofizyczną.

W pracy kierowcy niezbędna jest duża sprawność narządu wzroku, szczególnie umiejętność prawidłowego rozróżniania barw konieczna do odczytywania znaków drogowych i sygnalizacji świetlnej, dobre widzenie stereoskopowe umożliwiające widzenie głębi obrazu i ocenę odległości między pojazdami oraz dobre, nie zaburzone widzenie o zmroku umożliwiające prowadzenie pojazdu po zachodzie słońca. Szczególnie ważny jest także szybki refleks w połączeniu ze zręcznością rąk i koordynacją wzrokowo-ruchową. Cechy te umożliwiają wyjście z groźnych sytuacji na drodze, kiedy dochodzi do nieoczekiwanych zdarzeń. Podstawowe wymagania dotyczą także prawidłowego rozróżniania natężenia i wysokości dźwięków, zmysłu równowagi, prawidłowego powonienia i czucia dotykowego pozwalającego odczuwać ucisk i drgania. Przeciwwskazaniem do wykonywania zawodu kierowcy jest rozpoznanie

lekarskie o uzależnieniu od alkoholu, narkotyków i innych środków działających podobnie. Poza tym wykluczone są również takie schorzenia jak: padaczka, cukrzyca, wady wzroku nie poddające się korekcie przy pomocy szkieł optycznych, daltonizm, wady słuchu, choroby ograniczające sprawność ruchową kończyn, przewlekłe choroby układu oddechowego (w tym astma), przewlekłe choroby skóry rąk, choroby układu krążenia, wady serca, choroby psychiczne.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Aby zostać kierowcą zawodowym najpierw trzeba uzyskać prawo jazdy odpowiedniej kategorii. W zależności od typu wykonywanej pracy wymagane są następujące kategorie prawa jazdy: kategoria B uprawnia do prowadzenia samochodu osobowego, kategoria C samochodu ciężarowego, kategoria D autobusu. Warunkiem uzyskania prawa jazdy kategorii C lub D jest posiadanie prawa jazdy kategorii B. Warto też zdobyć inne kategorie prawa jazdy, np. C+ E lub D+ E , które umożliwiają prowadzenie pojazdów z przyczepami.

Zgodnie z nowymi uregulowaniami, zawartymi w ustawie o transporcie drogowym, w firmie przewozowej przedsiębiorca może zatrudnić kierowcę, jeżeli osoba ta: ukończyła 21 lat, posiada prawo jazdy odpowiedniej kategorii, nie ma przeciwwskazań zdrowotnych i psychologicznych do wykonywania pracy na stanowisku kierowcy, uzyskała kwalifikację wstępną, ukończyła szkolenie okresowe.

Kwalifikacja wstępna, która zastępuje dotychczasowy kurs z zakresu transportu drogowego osób lub rzeczy, dotyczy tylko tych kierowców, którzy uzyskali prawo jazdy niezbędne do prowadzenia autobusów po 10 września 2008 roku. W przypadku osób kierujących samochodami ciężarowymi obowiązek ukończenia kwalifikacji wstępnej obejmuje osoby, które prawo jazdy uzyskają po 10 września 2009 roku. Oprócz obowiązkowej kwalifikacji wstępnej, już zatrudnieni kierowcy, będą musieli przejść, tzw. szkolenia okresowe, odbywające się co pięć lat. Obowiązują też nowe zasady przeprowadzania badań lekarskich i psychologicznych. Do 60-tego roku życia będą wykonywane co pięć lat, a powyżej 60-tego roku życia co 30 miesięcy.

Kierowcy, którzy prowadzą pojazdy przewożące ładunki niebezpieczne muszą posiadać świadectwo ukończenia specjalnego kursu dla tej kategorii kierowców – ADR. Natomiast, aby pracować w charakterze taksówkarza należy zdobyć licencję.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

W zawodzie kierowcy nie ma możliwości awansu, lecz istnieje możliwość zdobycia kolejnych kategorii prawa jazdy, dodatkowych uprawnień lub ukończenia specjalistycznych kursów. Kierowca, jako szeregowy pracownik firmy, może awansować w hierarchii służbowej, np. na dyspozytora ruchu czy szefa kierowców, ale wówczas już na ogół nie wykonuje zawodu kierowcy. Jako formę awansu można potraktować też założenie własnej firmy transportowej.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Nie ma ograniczeń wiekowych do podjęcia pracy w zawodzie kierowcy. Zgodnie z nowymi uregulowaniami, przedsiębiorca może zatrudnić kierowcę, jeżeli osoba ta spełnia wymogi formalne: posiada uprawnienia do kierowania pojazdem samochodowym odpowiednie do typu pojazdu, jest w dobrym stanie psychicznym i fizycznym, uzyskała kwalifikację wstępną oraz ukończyła szkolenie okresowe.

Możliwości zatrudnienia

Kierowcy znajdują zatrudnienie w wielu działach gospodarki. Zainteresowanie zawodem kierowcy wzrasta ze względu na rozwój infrastruktury – budowę autostrad, rozwój transportu, handlu itp. Najbardziej znaczącymi pracodawcami są wszelkiego typu duże i małe firmy przewozowe, zajmujące się spedycją i transportem towarów na terenie kraju i poza nim. Znaczną grupę kierowców zatrudniają także: komunikacja miejska, międzymiastowa, korporacje taksówkowe, firmy zaopatrzeniowe. Zawód ten stwarza także możliwości samozatrudnienia. Można założyć własną firmę transportową bądź zostać taksówkarzem. Najwięcej potencjalnych miejsc pracy jest w regionach najlepiej rozwiniętych gospodarczo, tj. w województwie: śląskim, mazowieckim, wielkopolskim, dolnośląskim i łódzkim.

Zawody pokrewne

instruktor nauki jazdy

kierowca ciągnika rolniczego

kierowca pojazdów wolnobieżnych rolniczych i leśnych

kierowca operator wózków jezdniowych

operator koparki

operator sprzętu do robót ziemnych

Polecana literatura

Rydzkowski W., Wojewódzka- Król K.: *Transport*, Wydawnictwo Naukowe, PAN, 2007 r.

Madeja B. (red): *Podręcznik kierowcy zawodowego*, ATP Sp. z o.o., 2007 r.

Madeja B. (red): *Certyfikat kompetencji zawodowych – podręcznik dla przewoźnika*, ATP Sp. z o.o., 2008 r.

Starkowski D., Bieńczyk K., Zwierzycki W.: *Samochodowy transport krajowy i międzynarodowy. Kompendium wiedzy praktycznej tom I, II ,III*, Systherm Serwis, 2006

i 2007 r.

Krajowy standard kwalifikacji zawodowych, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,
Warszawa 2007 r.

Ustawa o transporcie drogowym (Dz. U. Nr 235, poz.1701 z 2006 r.)

Ustawa o czasie pracy kierowców (Dz. U. Nr 92, poz.879 z2004 r. z późn. zm.)